

Interim, cum nihil restet, quod Amplitudini Tuae respondendum sit, Patres unanimi voce Te laudandum decreverunt honorificentissimis verbis. Ego²¹⁴ autem ubi occasio ferat, profecto ostendam quam sim ex animo.

12.

Izvjješće Ivana Krstitelja Ježića 1795. godine

1. Opis izvješća

Relacija se nalazi na ff. 196r-200v na papiru 23,2 x 37,0 cm. Nosi nadnevak 24. prosinca 1795, ali u Rim je stigla tek u lipnju iduće godine. Nije išao u Rim Ježić osobno, nego je bazilike posjetio i relaciju predao umjesto njega Marko Zeidler, penitencijer pri bazilici Sv. Petra. Ježić mu daje punomoć 5. lipnja 1795. godine (f. 209r – tu je original s pečatom, ali teško čitljivim). Opunomoćenik je bio u bazilici Sv. Petra 20. lipnja (f. 210r), a u bazilici Sv. Pavla dva dana kasnije (f. 211r). Ježićeva punomoć nalazi se unutar preklopa, a na njegovoj prvoj stranici molba je Kongregacije papi da prihvati način posjeta apostolskih limina (ff. 208r, 212v). Tu je i jedan preklap u kojem su stajale relacije od 1600. do 1796. ("*ab anno 1600. ad annum 1796.*"). Pri tom preslagivanju zalutao je među senjske relacije i jedan papir koji očito pripada biskupiji Segni u Laciju (f. 206r). To znači da su tada izvučene relacije iz svežanja za pojedina godišta u posebne svežnje složene prema biskupijama. Ježićevo izvješće temeljito je analizirao nepotpisani stručnjak (ff. 196r-200v). Posebno zanimanje privuklo je pitanje biskupijske pripadnosti Like i Krbave. Iz Kongregacije koncila uputili su upit Propagandi ima li neka odredba koja bi ozakonila tu pripadnost (f. 202r). U Propagandi nisu našli ništa osim onoga što je o tome pisao u svom izvješću biskup Nikola Pohmajević 1728. godine (f. 204v).

Osnovni prigovor Kongregacije Ježiću bio je da kasni s izvješćem i posjetom limina. Ipak je 22. lipnja 1796. prihvaćen pohod za 68, 69, 70. i 71. trogodište ("*praevia absolute Sanctissimus annui!*") (f. 212v). Svoj odgovor na izvješće Kongregacija je uputila Ježiću 15. ožujka 1797. godine (ff. 213r-214v).

2. Sadržaj izvješća

S vizitacijom biskupije počeo je još 1789, ali ju je zbog raznih obveza morao prekidati, pa je tek sada mogao poslati izvješće o jednoj i drugoj biskupiji, tj. o biskupijama Senjskoj i Modruškoj ili Krbavskoj.

Senjska biskupija je osnovana oko 1150, a iz poslanice Inocenta I. može se zaključiti da je postojala i u 5. stoljeću. Stolna crkva posvećena je Uznesenju Marijini i ima do-

²¹⁴ Prefekt Kongregacije te je godine kardinal Ferdinand Marija de Rossi. Budući da je ovo ispisano iz kopije, nema njegova potpisa.

voljne prihode. U njoj je devet oltara. Glavni je oltar Ježić obnovio i ukrasio. Strop je izgubio prijašnji oblik. Od službenika samo su sakristan i orguljaš plaćeni. Kaptol je do 1785. imao 12, a od tada ima samo šest kanonika, među kojima su četiri dostojanstva: arhidakon, preposit, arhiprezbiter i primicer. Kanonici u svečanije dane kroz godinu mole u koru jutarnju (*matutinum*) i hvale (*laudes*). Dopuštanjem Sv. Stolice cijeli časoslov mogu moliti na staroslavenskom (*Illyrice*). Konventualna misa slavi se svaki dan.

Biskupija ima 15 župa i 12 mjesnih kapelanija, koje su zapravo neovisne o župama. Nedostaje im i ono najpotrebnije. Svećenici vode potrebne knjige. Župnici namjenjuju mise za narod, a mjesni kapelani drže da nisu na to obvezatni. Općenito je nejasno postoji li ta obveza i za dokinute blagdane.

Svećenički kandidati za tonzuru i niže redove trebaju imati filozofski tečaj, a za više redove bar godinu iz moralne ili dogmatske teologije. Ponovno je uvedena obveza nošenja talara. Nisu još uvedeni kružoci iz Sv. pisma i kazusi iz morala (*conscientiae*). U kleru nema težih prekršaja.

Sjemenište još ne postoji, iako se već sedam godina biskup trsi da ga otvori. Šest klerika školuje se u sombatseljskom sjemeništu, a još je nekoliko pripravnika u drugim mađarskim akademijama. Od socijalnih ustanova samo postoji ubožnica u Senju. Sve su bratovštine dokinute. U svetištu katedrale popis je vječnih misa.

Biskup je četiri puta bio dulje izvan biskupije. Jednom je predsjedao komisiji koja je uspješno riješila spor oko granica između Hrvatske i pokrajina Kranjske i Štajerske. Ne postoji mjesto za izdržavanje kažnjenih svećenika, a nije ni potrebno. Biskupija je unutar Kaločke metropolije. Biskup nije održao biskupijsku sinodu, iako bi ona bila korisna. Nije imao nekih težih slučajeva povrede crkvenog imuniteta. U vojničkom dijelu obiju biskupija ima dosta slučajeva priležništva, što je nastojao rješavati u dogovoru s državnim vlastima.

Modruška biskupija osnovana je 1185. godine. Ježić misli da Novigrad koji je tada pripao Krbavskoj biskupiji jest Novi(grad) u Vinodolu. Nakon što je zbog opasnosti od Turaka morao napustiti najprije Krbavu (1460) pa Modruš (1493), biskup se nastanio u Novom, a oko 1575. Modruška ili Krbavska biskupija ujedinjena je sa susjednom Senjskom biskupijom. U njoj su tri grada: Novi, Bakar i od 1785. Rijeka. Ima 50 župa i 46 mjesnih kapelanija.

Modruški je kaptol u Novom i ima 5 kanonika. Zborni su kaptoli u Bakru, Grobniku, Driveniku, Grižanama, Bribiru i Rijeci. U Rijeci članovi kaptola nemaju nikakve kanoničke obveze, a ostale zborne crkve bile su do 1653. obične župne crkve. Novljanski kaptol cijeli časoslov moli samo na Božić, a na ostale blagdane i u nedjelje moli se u koru sve osim jutarnje (*matutinum*) i hvale (*laudes*). Konventualne mise ne slave svakog dana jer ne postoji nadarbina. Dostojanstva su arhidakon, arhiprezbiter i primicer, koji su sada u zbornim kaptolima.

U biskupiji su dva privatna oratorija i jedan u ograđenom vinogradu u koji dolaze vjernici na misu, pa se i ne može zvati privatnim. Prije ređenja klerici trebaju imati patrimonij za dostojno uzdržavanje. Nije dobro da se prema tom patrimoniju vežu uz jedno mjesto, ali je zbog nestašice klera i sredstava biskup prisiljen pripustiti i takve slučajeve.

Od redovničkih zajednica postoje u Senju i Trsatu franjevci observanti, u Rijeci i Karlobagu kapucini. Pavlinski samostan u istom gradu ukinut je 1786. U Rijeci kapucini vode uspješno župu, a oni u Karlobagu pomažu župnicima. Redovnici, i pored odredbi raznih papa, nisu podložni biskupskoj vlasti.

U Kongregaciji nisu bili zadovoljni Ježićevim izvješćem, s jedne strane što nema opravdanja da je ono tako kasno poslano, s druge strane što nije odgovoreno na sva pitanja na koja Kongregacija traži odgovor (usp. kut. 734, ff. 196r-200r). Ipak u službenom odgovoru to se nezadovoljstvo ne vidi. Kongregacija inzistira na tome da kanonici svakim danom mole u koru cijeli psaltir, da se služi konventualna misa. Dužnost mise za narod ostaje i u dokinute blagdane. Izražava se pohvala Ježiću za njegovu brigu oko naobrazbe klera i osnutka sjemeništa.

3. Izvjee

(f. 222v) **Relatio**

Status Ecclesiarum Segniensi et Modrussiensi seu Corbaviensi canonice unitarum Sacrae Congregationi Concilii per earundem episcopum Joannem Baptistam Jesich perdemisse substrata.

(f. 215r) **Eminentissimi et Reverendissimi Patres!**

Statum Ecclesiarum Segniensis et Modrussiensis canonice unitarum Alto Eminentiss Vestris obtutui perdemisse substraturus, germanam equidem rationem depromere obligor, cur nempe idipsum, post integri sexennii, a quo antelatis ut ordinarius praesum Ecclesiis intervallum exequor. Mora itaque isthaec binis Regni Hungariae, in cuius gremio utraque Dioecesis mea habetur, comitiis primum, quibus vigore patriae legum interesse me oportebat, dein vero commissioni per Regiam Majestatem ordinatae, cujusve de ejusdem altissimo jussu praesidium tenebam, adscribenda venit. Quibus publicis ego distentus negotiis, et canonicam Ecclesiarum mearum anno iam 1789. auspiciatam visitationem semel, ac iterum interrumpere, et nonnisi sub finem Julii labentis anni eidem finem inponere quiveram.²¹⁵ Patet igitur luculentissime ipsam, quam in praesentia humillime exhibeo, relationem meam maturius compilari haud potuisse. Et quia duarum Ecclesiarum imaginem ad oculos

²¹⁵ Od toga nam je poznato: 1789. Zapisnici *I. kanonske vizitacije* biskupa Ježića (BAS VIII., 2). Započeo vizitaciju vinodolskih župa 25. svibnja (Zagon, Grižane, Drivenik, Hreljin, Bakar, Grobnik, Trsat, Rijeka) a završio 1. srpnja. Burić je ispisao glavno iz vizitacije (Burić, III., 275-276), vizitaciju Gorskog kotara započeo je 28. lipnja 1789. (Fužine, Delnice, Gerovo, Turke, Moravice, Lukovdol i Mrkopalj), a završio 30. srpnja (Burić, III., 277); 1793. Vizitacija ogulinskog i slunjskog dekanata (BAS, B X, 2); 16. travnja 1793. Najava vizitacije brinjskog, ogulinskog i slunjskog kotara za svibanj (BAS, B X., 15); 25. svibnja 1793. Inventar crkve u Krišpolju (BAS, X, 18); 22. lipnja 1793. Pismo prekokapelskom svećenstvu nakon vizitacije (BAS, X., 19).

Eminentiarum Vestrarum proponere habeo, bipartitam itidem conficiam relationem.

Ab episcopatu iam Segniensi rem auspicaturus: quamvis veram episcopatus mox memorati epocham defigere, documentorum defectu, quae iniuria temporum perivere, non possim; illud tamen incunctanter adseverare valeo, initia sedis huius altius, quam ab anno 1150. quo Miraeum episcopum in ipsa sedisse, Dalmaticarum rerum scriptores testantur repetenda esse. Liquet enim ex epistola Alexandri Papae III. ad antelatum (f. 215v) Miraeum data, qua reflectitur, ut praedecessorum suorum exemplo semet obedientem atque subiectum Spalantensi metropolitae exhibeat²¹⁶, ipsum haud fuisse primum Segniensi Ecclesiae episcopum, atque plures ante illum Segniense exstitisse antistites.

Ex epistola praeterea Innocentii I. Pontificis Maximi²¹⁷ intimius discussa ac ad rigidioris criseos revocata regulas, patebit etiam, Segniensem nempe cathedram iam iam quinto saeculo viguisse, ait quippe inibi laudatus Pontifex ad Segniensem episcopum, ut invigilaret sollicitus, ne a Photini haeresi, quae in vicinis dioecesi suae partibus grassabatur, concreditus sibi populus inficeretur. Porro certum est a Photini haeresi Sirmiensem plagam infectam fuisse, ac proinde Signiensem seu Signinum vicinum equidem huic episcopatum nullum alium praeter modernum Segniensem haberi potuisse.

Episcopatus hic privilegium habet nullum, neque ulla gaudet singulari prerogativa.

Cathedralis ecclesia Beatissimae in Coelos assumptae nuncupata Virgini, sat ampla est, quae olim exiguos, in praesentia vero utcumque sustinendis oneribus sufficientes habet proventus. Altaria numerat novem, quorum summum, ubi sacra adservantur misteria, per me reparatum ac exornatum est. Stratam ejusdem debitam amisit compositionem, pro cuius ordinata restitutione procuratorum magna est sollicitudo. Praeter sacristam et organaedum, defectu congruae sustentationis, nullum habet servitorem. Sacrarium sacra suppellectili utcumque provisum est; nullis attamen gaudet proventus, quibus ipsa ecclesia titulo fabricae destituitur.

Cathedrale capitulum ex duodecim olim compositum individuis, quorum quatuor, videlicet archidiaconus, praepositus, (f. 216r) archipresbyter et primicerius dignitate praestabant, ad sex duntaxat individua anno 1785. per feli-

²¹⁶ CD, II., 121-122.

²¹⁷ Vidi o tome kod Čoličeva izvješća 1748.

cis memoriae Josephum II. imperatorem et regem apostolicum reductum erat, manentibus penes quatuor capitulares, antelatis dignitatibus ac parochiali officio, in quo nihilominus sustinendo reliqui canonici adjutricem operam praebere dignoscuntur.

Praebenda sive peonitentiaria sive theologalis nulla adest.

Praeter canonicos nemo est, qui choro addiceretur. Si Matutinum et Laudes, quae officii divini pars solemnioribus duntaxat per annum diebus persolvitur, excipiamus, aliae horae canonicae, uti etiam reliquae Officii divini partes sermone Illyrico ex apostolico indulto habentur quotidie. Recitabatur quidem olim integrum officium quotidie, ast, postquam capitularis mensa notabiliter imminuta fuisset, canonici sub praedecessoribus iam meis reluctari coeperunt, ex eo etiam quod neque distributionibus quotidianis potirentur, neque vero canonicali praebenda (tota capitularis mensa ex legatis missarum conflatur) provisi sint. Interim conventualis missa quotidie accurate decantatur.

Porro, siquidem capitulum meliorem, uti spero, acceperit subsistentiam, et chorus omnino restituetur, et alia quae recta capituli organisatio exposcit, instituentur.

Dioecesis Segniensis ecclesias parochiales quindecim, subsidiales vero, seu locales capellanatus duodecim numerat. Licet mox fatae ecclesiae totidem sint diversarum antiquioris existentiae parochiarum portiones: *attamen post factam a parochiis excisionem earum curati sacerdotes, tanquam territorium separatum habentes, nullam a parochiis, quibus olim suberant, dependentiam habere dignoscuntur.* Haec item ecclesiae (quod in Modrussiensi dioecesi accidit) pene (f. 216v) omnes in necessariis deficiebant quarum favore apud Caesareo-Regiam Aulam eram supplex, prouti etiam iam nonnulla mihi applacitata fuerunt.

Oratorium privatum nullum adest.

A parochis caeterisque curatis residentiae lex accurate servatur, correptis extemplo quibusdam, quos in obversum agere deprehendi.

Librum baptisatorum, aliosque ad normam Ritualis Romani apud omnes offendi, abusum vero, qui in conscribendis partitis irrepserant, actutum per me correcti sunt. Quamvis parochis omnibus, paucis exceptis, qui in cura animarum peragenda soli sufficiunt, alter sacerdos a quo adjuventur, in fundationis adjunctus esse deberet; sacerdotum tamen maximus in praesentia defectus facit utique, et exiguae parochiae talismodi adjutorio perfruuntur. Singulis dominicis ac festis de praecepto diebus pueros et rudes christianae doctrinae rudimentis imbuunt. Qua occasione etiam peccati odium ipsorum

cordibus inserere student, quemadmodum divini nominis reverentiam, amorem erga Deum, debitamque erga Principem fidelitatem, ac in parentes honorem. Iisdem quoque diebus inter missarum solemnias plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate salutaribus pascunt verbis, enunciando illis cum brevitate ac facilitate sermonis vitia, quae eos declinare, et virtutes, quas sectari oportet, ut poenam aeternam evadere, et coelestem gloriam consequi valeant.

Ad normam constitutionis sanctae memoriae Benedicti XIV. quae incipit "Cum semper", cum parochi tum subsidialium ecclesiarum curati omnibus dominicis ac festis de praecepto diebus, ac illis praeterea quibus pro Austriacis ditionibus solemniter sublata est feriatio, missae sacrificium non modo celebrant, verum etiam fructum ejusdem medium pro concedito sibi applicant populo. Autumabant nonnulli ecclesiarum parochialium rectores, ad applicationem mox enunciatam diebus nempe (f. 217r) illis, quibus solemniter feriatio cessavit, semet haud obligari; subsidialium vero ecclesiarum curati opinabantur, se ad nullam applicationem missae pro populo obstringi. Priorum error iam sublatus habetur.

Quod alterius ordinis curatos attinet Eminentias Vestras supplicarem enixius, vellent gratiose edocere me; num non obstante eo, quod talismodi curati praesint populo, qui cum antiquioribus olim parochiis unum constituebat gregem, ac intra limites earundem parochiarum hodie existat, iidem nihilominus oneri applicandae missae subjiciantur? Clericali militiae, ad quam tristissimis hisce temporibus admodum paucos inclinari dolenter experior, nonnisi illos adscribi admitto, qui verbo et exemplo suo fidelem populum ad pietatem, religionem et christianae vitae institutionem instruerent atque exciterent, eorumque opera spiritualem Ecclesiae meae offerent utilitatem.

Ad primam itaque tonsuram et quatuor minores ordines nemo admittitur qui praeter genuinum vitae christianae testimonium ac alia quae ad validitatem et licitatem ordinum requiruntur, cursum philosophicum vel probabiliter non absolverint. Ubi vero de provehendis ad sacros ordines agitur: ad hocce uno saltem anno, in Morali vel Dogmatica theologia versati, duntaxat promoventur.

Ad sacros subdiaconatus et presbyteratus ordines evehendis octiduana, ad diaconatus vero triduana spiritalia exercitia praescripta habentur.

Usum talaris vestis, quem apud ruralem clerum obsoletum offendi, ac etiam in ipsa ecclesia neglectum reperi, gravissima ordinatione restitui. Clerici aliquam ex conditionibus a Sacrosancto Concilio Tridentino Sessione 23. e cap. 6. *de reformatione* recensitis, habentes in causis civilibus et criminalibus

personalibus, crimine in (f. 217v) materia status excepto, iudici ecclesiastico, in causis vero civilibus, ubi de realitate agitur laico foro subjiciuntur.

Lectiones Sacrae Scripturae et collationes conscientiae casuum, cum nullus canonicus Theologalem habens praebendam habeatur, desiderantur. Neque idcirco verendum, ne clericorum delabatur doctrina; quippe pene omnes inferiores clerici in gravioribus disciplinis extra dioecesim instituantur.

De probata cleri mei vita et honestate morum eram semper sollicitus, omnemque adhibui contentionem, ne sinistra conversatione aliquam fideli populo praeberet offensam. Et sane, cum gaudio fateor, praeter leviores culpas, quandoque suboriri solitas ac confestim coercitas, haud haberem, quod in clero meo graviori indigeret animadversione.

Duo erant olim in Civitate Segniensi regularium virorum, mulierum vero nullum unquam, monasteria, ab ordinaria mea jurisdictione exempta. Horum unum monachorum nempe Sancti Pauli primi eremite anno 1786. jussu regio abolitum est; altero Sancti Francisci Reformatorem etiamnum existente, in quo novem religiosi in praesentiarum commorantur.

Nulla habetur ecclesia huic monasterio adnexa in qua regulares animarum curam in saeculares exercent personas.

Nullus regularis est qui extra monasterium degeret, aut a suo superiore, servatis servandis esset ejectus, neque est neque fuit in hac dioecesi regularium quispiam qui, intra claustrum commoratus, extra illud deliquisset, populoque praebisset scandalum. Monasterium hocce quamvis duodecim religiosos (f. 218r) haud amplectatur, quia tamen temporibus Innocentii XII. suppressus non fuit, actu vero plus quam sex individua habeat, inter quos sex sacerdotes maturae aetatis recensentur, ordinariae jurisdictioni meae nequaquam subest.

Porro delegata jurisdictio mea in antelatum monasterium in omnibus quae a Tridentina synodo et Romanis Pontificibus sancita sunt, et quidem a Clemente VIII. Constitutione "Quoniam ad Instantiam", Gregorio XV. "Cum alios", Urbano VIII. Constitutione "Romanus Pontifex", Inocentio X. Constitutione "Ut in parvis" et Benedicti XIV. Constitutione "Regularis disciplinae" suum habuit effectum, neque ullum hactenus passa est offendiculum.

Seminarium, ubi adolescentes ad pietatem studiaque informati vineam Domini dein excolere possent, animarumque procurare salutem, deest. Aluntur tamen ad finem praedictum in Seminario dioecesis Sabariensis in Hungaria impensis regis adolescentes novem, ac in theologis disciplinis instituuntur. In diversis vero Hungariae academiis itidem nonnulli qui exacto philosophico cursu ad fatum transeunt Seminarium; sed adeo exiguus pro ampla potissi-

num dioecesi mea Modrussiensis hic est numerus, ut nulla ratione sufficere possit. Hinc pro unius seminarii erectione apud Caesare-Regiam Aulam iam in septimum annum contendo, probe intelligens ex seminariis uberrimum in vineam Domini promanare emolumentum. Ast omne studium operamque meam diuturna bella, Aerario Regio admodum gravia, infructuosam reddidere. Mons pietatis nullus habetur, neque infirmorum hospitale, nihilominus sub imperatore et rege Josepho II. Pauperum institutum in Civitate Segniensi erectum fuit; unde pauperes stipem diurnam, ipsorum indigentis accommodam atque commensuratam, ac pharmaca, dum infirmantur, accipiunt.

(f. 218v) Plura habebantur laicorum sodalitia, confraternitates nuncupata, quae sub altefato Imperante, nullo excepto, sublata fuerunt.

In sacrario cathedralis ecclesiae pendet quidem tabella perpetuarum missarum onera, a capitulo persolvenda, exhibens; attamen accurata non est, quippe plures missas praesefert, quae vigore indulti felicis recordationis Clementis Papae XIII. ad normam vero praescripti Benedicti XIII. reductae fuerunt. Tabellam hanc porro quoque conservandam esse, censui, ne populus, quem reductionis latet beneficium, fraudem et dolum a capitulo fuisse commissum obtendat, atque adeo querimoniis scandalosis pandatur via. Interea novus missarum confectus est codex, in quo ad tramites apostolicae reductionis missae perpetuae adnotatae habentur. Lapsu vero temporis tabella nova, tenore decretorum Urbani VIII. et Inocentii XI. confici poterit.

Quo episcopalem curam gero tempore, quater a dioecesi me abesse et ter quidem diutius oportebat. Bis itaque in Hungaria longiorem moram traxi, ubi cum aliis Regni episcopis in vim patriarum legum comitiis intereram.

Subin concredito mihi a Regia Majestate praesidio commissionis, quae jam pridem subortas inter Croatiae Regnum, Styriae ac Carnioliae Ducatus, intuitu limitum, quaestiones discutiendas habui; in Croatia medio circiter anno commorari debebam; quam provinciam obivi feliciter; potissimas complanavi difficultates; fundamentale, propter quod Regnum et provinciae praedictae ab invicem dissidebant, evulsi objectum ac regiam desuper obtinui approbationem. Tandem novissime promovendorum episcopalis mensae, capituli cathedralis ac utriusque dioeceseos negotiorum ergo Viennae integrum exegi mensem.

Semel duntaxat intra annos septem episcopatus mei (f. 219r) utramque dioecesim canonice inspexi; nec amplius, ob paullo antea exposita motiva, poteram, quo tempore confirmationis sacramentum administravi personaliter; ordinationes vero sacras per memetipsum semper habui. Verbum Dei et ipse et per doctos ecclesiasticos viros annuntiare nunquam praetermisi. Deposito-

rium poenarum nullum adest; quippe a summo equidem terra Principe vetitum habetur, ecclesiasticos iudices pecuniaria mulcta quampiam coercere. Taxa Innocentiana etiamsi in usu non sit, attamen illa, quae in mea Curia obtinet, omnigenam loci, temporis et personarum ratione habita, praesefert moderationem.

Quamdiu Spalatensis Civitas Hungariae parebat regibus, Segniensis et Modrussiensis episcopus ejusdem civitatis subijciebatur metropolitae. Postquam autem sub dominatum eadem concessit Venetum, dioeceses praedictae, annuente Sede Apostolica, archiepiscopo Colocensi in Hungaria tanquam suffraganeae accesserunt.²¹⁸

Dioecesanam synodum nunquam habui; ejusdemque coactionem difficillimam esse hisce temporibus, ac spectata dioecesium mearum organisatione, reputo. Sane doleo, quod idipsum praestare nequeam: probe noscens quam uberes inde fructus colligerentur.

Conor interim et satago aliis mediis hunc supplere defectum. Magnam hospitalitatem exerceo ac eleemosynis ecclesias utriusque dioecesis meae sublevare non negligo, pauperesque larga manu solari in deliciis habeo.

Porro, quid de officii mei et ecclesiasticae jurisdictionis exercitio dicam? Quid de libertate et immunitate ecclesiastica?

Perspectae habentur Eminentis Vestris aulicae in publico ecclesiasticis ordinationes. Quoad Ecclesiarum (f. 219v) immunitatem illud dixisse sufficet; admodum pauca haberi crimina, illaque levioris momenti, quibus immunitati ecclesiasticae adnexus esset favor.

Offendi quosdam in dioecesi abusus, quos pedetentim ac debita cum circumspeditione abrogavi. Concubinitus non paucos, quos in militari utriusque dioeceseos provincia reperi, quantum poteram, facto etiam opportuno ad altiorum saecularem potestatem passu, coercui, quemadmodum etiam alterius generis vitia carnis, quae altiores radices fixisse videbantur.

Jam de dioecesi Modrussiensis.

Episcopatum Corbaviensem, a Petro Chitilien Spalatensi archiepiscopo in sua provinciali synodo anno 1185. celebrata institutum fuisse atque erectum,

²¹⁸ Uz ovaj odjeljak u Kongregaciji su povukli crtu. Nije poznata nikakva pozitivna odluka Svete Stolice prema kojoj bi se Senjsku i Modrušku biskupiju izdvojilo iz Splitske i priključilo u Kaločku (ili Ostrogonsku) metropoliju.

qui universum Corbaviensem districtum, medietatem item Comitatus Liccae, civitatem insuper Novigrad ad Pelagum, ac etiam Dresnik, Plis et Modrussam complecteretur; perhibet Thomas Archidiaconus Historia Salonitana, cap. 23. et Lucius Rerum Dalmaticarum, liber 3. cap. 13. Corbaviensem Ecclesiam interrupta serie plures rexere episcopi ad annum usque 1460., quo tempore a Turcis solo aequata Corbavia civitate²¹⁹, Summus Pontifex Pius II. episcopalem sedem ad parochialem ecclesiam Modrussiensem transtulit, unde episcopatus nomenclatura a Corbaviensi ad Modrussiensem etiam translata fuit; teste Farlato Illyrici sacri, tomo 4, p. 105, edito Venetiis; non inde tamen multum abiit, quod anno 1493. Turcorum copiae in Comitatum Modrussiensem irruerint, a quibus, depopulata civitate Modrussia Christophoro illius temporis antistiti fugam capere oportuit; sese in aliam suae dioecesis civitatem confere; uti effective in Novigrad, seu Noviensem civitatem supra memoratam, aliquot Modrussiensibus stipatus canonicis, concessit; inibi ecclesiam Sanctorum Philippi et Jacobi in (f. 220r) cathedram selegit, ac canonicos praebenda destitutos suarum decimarum assignata ipsis portione ditavit; ubi etiam supremum diem obiit ac in mox fata ecclesia habuit sepulturam. In eadem Civitate plures Modrussienses episcopi usque ad unionem cum finitima Segniensi Ecclesia anno circiter 1575. sub Gregorio Segniensi episcopo subortam, commemorati fuerunt.²²⁰

Amplissimis Modrussiensis dioecesis circumscribitur limitibus. Etenim loca omnia, quae inter Civitatem Fluminensem et Thedanium, Colopim Dobramque fluvios et Plis²²¹ montem sita sunt, illis quae in prima hujus relationis parte dioecesi Segniensi adscripti, locis demptis, ac dioecesim isthanc pertinent, ita ut a septentrione Labacensem et Zagrabiensem, ab oriente Bosnensem, Nonensem a meridie, ad occasum Polensem olim, nunc vero Tergestinam dioecesis contingat. Tres civitates complectitur, Noviensem, Buccarensem, ac anno 1785.²²² a Polensi dioecesi cum suo districtu, annuente sede Apostolica, avulsam, Fluminensem. Porro Modrussiensis Civitatis vix vestigia conspiciuntur, quae relate ad Corbaviensem plane desiderantur.

²¹⁹ Krbava nije tada bila ni porušena ni zauzeta od Turaka, ali postala je nepogodna zbog turske opasnosti. Važnost Stjepana Frankopana bila je u očima Pija II. tako značajna, da bi mu papa dopustio osnivanje biskupskog sjedišta u Modrušu da su na Krbavi bile i bolje prilike. Samo je pitanje da li bi se u tom slučaju prenosilo sjedište iz Krbave ili bi se osnivala nova biskupija, kao što se dogodilo iste godine u Otočcu.

²²⁰ U to vrijeme nije izvedena unija, nego je Modruška biskupija dana u administraciju senjskom biskupu. No to se dogodilo još prije (1569).

²²¹ Lička Plješivica.

²²² Samo priključenje obavljeno je 1787.

Dioecesis haec quiquaginta parochiales, subsidiales vero 46 ecclesias numerat.

Cathedrale capitulum Modrussense in suprafata Noviensi in antelatis motivis Ecclesia agnoscere deberem; quod actu ex quinque conflatur canonicis. Sunt quidem in districtu Vinodolensi loca sex²²³, videlicet Buccari, Grobnik, Drivenik, Grixane et Bribir quorum ecclesiae ad annum usque 1653. simplices parochiales fuere; lapsu vero temporis collegiatarum accipere nomenclaturam, quam in praesentiarum quoque conservare (f. 220v) dignoscuntur, quemadmodum Fluminensis parochialis ecclesia, quarum presbyteri, praeter adjutorium parochi in animarum cura collatum, nullum canonicale munium praestant. Capitulum Noviense seu Modrussense persolvit quidem singulis dominicis et festis de praecepto diebus, excepto matutino et laudibus, reliquas canonicas horas, et in Nativitate Domini Officium integrum. Conventualem tamen missam et canonicas horas quotidie haud persolvit; hac ductum ratione, quod canonicali praebenda destitutum sit. Noviensis ecclesia omnibus ad cultum divinum necessariis egregie provisum habetur.

Tandem Modrussense capitulum tribus constat capitularibus dignitatibus: videlicet archidiaconatu, archipresbyteriatu et primiceriatu, quae in praesentiarum extra Noviensem ecclesiam in crebrofatis Vinodolensibus capitulis collegiatis existunt. Virorum monasteria tria habentur, quorum duo ad capucinos, alterum vero ad Franciscanos pertinent.

Erant olim alia duo Paulinorum monasteria ac residentia una, quae iam anno 1786. abolitionis fata subivere.

Monasterium Capucinorum Fluminensium adnexa est parochia²²⁴, quae per inibi commorantes religiosos egregie administratur.

Alterius vero monasterii Capucinorum, Carlobagensis nempe, religiosi loci parochum in animarum cura plurimum sublevant.

Oratoria privata in dioecesi hac habentur duo, quae (fol 221r) meam subiverunt recognitionem, ac omnibus, tenore indulti apostolici instructa habentur. Adest quidem et aliud oratorium intra septa vinea cuiusdam: quod, cum altari fixo et campana provisum sit, ac praeterea omnibus loci incolis ad idem accessus pateat, nec non per longissimum iam temporis intervallum

²²³ Ježić kaže šest, a nabrojio ih je pet. Tu bi svakako trebalo pribrojiti i Hreljin, ali i Belgrad, što bi bilo sedam.

²²⁴ Kapucinska crkva Sv. Augustina bila je župsko središte od 1789. do 1807. Nakon toga grad Rijeka će opet sačinjavati samo jednu župu.

inibi missae litentur, privatam dici haberique non posse videtur. Quod attinet patrimonia, quibus promovendi ad sacros ordines instructi esse obliguntur, siquidem beneficio provisi non essent²²⁵; verum est, quod certa, stabilia ac fructuosa esse debeant, eorumque fructus ad honestam clerici sustentationem sufficere.

Praeterea exploratum est, a sacris canonibus aliena esse illa patrimonia in quibus expressa vel tacita intercedit conventio, ut fundi possessio semper ad illum pertineat, qui ratione duntaxat patrimonii talismodi fundum contulit, sive ut ordinatus nullos fructus, vel illorum tantum partem ex eodem fundo desumat. Ast, cum ea sit dioecesium mearum paupertas, ut ne vix quidem unum patrimonium invenire sit, unde ordinatus congruam vitae sustentationem possit desumere; imo fere omnia ejus conditionis patrimonia audiant, ut ordinati nullos omnino inde fructus percipiant, nec beneficia adsint ad quorum titulum clerici initiandi essent, ne vinea Domini omni omnino operario destituatur, hujusmodi patrimonia, uti praedecessores mei, admittere cogor.

De caeteris relationis capitibus, intuitu Modrussiensis dioecesis ea sunt sensa mea, quae de (f. 221v) Segniensi disserens demississime deprompsi.

Haec est imago utriusque dioeceseos meae, quas dum una mecum altis gratiis Eminentissimis Vestris enixius commendo, simul etiam pro objectorum exigentia gratiosa oracula expeto, et summa cum veneratione perenno.

Eminentissimorum Patrum

Segniae 24. Decembris 1795.

Humillimus Obsequentissimus

Servus

Joannes Baptista Jesich Episcopus Segniensis et Modrussiensis seu Corbaviensis

4. Odgovor Kongregacije

Dana, 10. ožujka 1797, *Libri visitationum SS. LL*, Nr. 36, ff. 121v-123r. U 734, ff. 213r-214v stoji da je odgovor od 15. ožujka.

(f. 121v) Die XV. Martii 1797. Reverendissimo Domino Episcopo Segnensi et Modrussiensis

²²⁵ U BAS nalazi se "*Protocollum patrimoniorum*" u kojem su popisane darovnice svećeničkim kandidatima prije svećeničkog ređenja od 1746. do 1776. Nemamo nešto slično za Ježićevo vrijeme (R, 7).

Vehementer probarunt Eminentissimi Patres Tridentini juris interpretes et vindices sanctarum disciplinarum studium, quo Amplitudo Tua Segnensem Ecclesiam moderandam suscepit, cui apostolica jamdiu auctoritate Modrusiensis adjecta est. Quotquot enim sunt primae relationes partes quae fidem beatissimae Divi Petri cathedrae, in consecratione tua datam praestas, eae singulae vel in rectam divini cultus ordinationem tendunt, vel spiritali gregis tibi crediti utilitati prospiciunt, vel tuam erga pauperes curam referunt, studiumque demonstrant augendi cathedrae Segniensis decus, maioris altaris ornameto tua liberalitate auctum.

Id in votis habent Eminentissimi Patres ut dies veniant ad pleniorum rerum ecclesiasticarum ordinationem opportunis; certa enim fiducia tenent fore ut (f. 213v) diligentem adhibeas operam ne diutius Ecclesia Segniensis praebenda theologali ac poenitantiaria careat, cui sane rei ut facilius prospiciatur modus notissimus tenendus est a Tridentino concilio, atque apostolicis constitutionibus praescriptus.

Illud quoque solertia tua curabit, ne cathedrali ecclesia diurna integrae psalmodiae celebratione careat, in quem finem nedum Capituli tui religionem de onere monebis, quo sacrorum canonum decretis ad id adstringitur nulla juvante contraria consuetudine apostolica non munita indulto, sed et distributiones e fructibus et proventibus quibusque canonicorum statues a Tridentino concilio sessio 21 de reformatione cap. III. et sessio 22 de (f. 122v) reformatione, cap. III. praescriptas.

Justa tibi est de animarum rectoribus laetitiae causa, qui populum eis creditum ad religionis ac pietatis officia diligenter student adducere: ubi vero populi copia tanta est, ut alterius presbyteri operam postulet, ea pro modo caritati tuae opportuno promovenda est. Onus applicandi pro populo sacrum omnibus diebus festis etiam quibus solemnis feriatio cessavit, urget omnes animarum rectores; id enim constitutio Benedicti XIV. anno 1744. 19. Augusti lata cui initium *Cum semper* conceptis verbis praesefert atque invicte demonstrat.

Ad clericorum seminarium intra fines tuos instituendum operam perges dare tanta nominis tui laude susceptam: ad collationes de morum theologia, deque sacris ritibus habendas clerum tuum omnino adduces, ne sanctis disciplinis semel perceptis desuescat.

Hactenus quae ad Segniensem pertinent procurationes attigerunt Eminentissimi Patres: at non minor eis fuit de Modrusiensi Ecclesia sollicitudo. Dolent istius cathedralis ecclesiae capitulum tuorum praedecessorum caritate decimis donatum integram divini officii celebrationem ne festis quidem diebus praestare, cui sane rei auctoritate tua remedium adhibeas oportet; atque

ob id distributionum ratio de (f. 123r) omnibus capituli redditibus eo modo instituenda est, quem Tridentini Patres constituerunt; curabis praeterea ne missa conventualis pro benefactoribus in genere quotidie habenda negligatur: haud enim te latet nullam ab hoc onere dispensationem dari, licet missae conventualis quotidie cum cantu celebrandi Apostolica Sedes ubi reddituum tenuitas id suadeat, applicationem quandoque reducere ad solos dies festos petentibus non abnuat.

Merito animum tuum excruciant fraudes quibus patrimonia circumducuntur iis clericis constituta qui ad maiores ordines promovendi sunt iuxta decretum Innocentii III. cap. *Cum secundum* – De Prsbyteris et dignitatibus. Quid populi frequentia postulet, cui idonea presbyterorum deest copia, ipse prudens sapiensque videris; ad fraudes vero reprimendas modum tenebis a sacris canonibus atque a Tridentino concilio constitutum.

Haec habui, quae Eminentissimorum Patrum nomine ad te scriberem: a me²²⁶ quod attinet scias volo animum me gerere ad omnia officia erga Amplitudinem tuam paratissimum.

13.

Izvješće Ivana Krstitelja Ježića 1802. godine

1. Opis izvješća

Ovo je izvješće mnogo kraće od prvoga. Nalazi se na ff. 227r-228v, dimenzija 38 x 22,5 cm. Rukopis je isti kao i u prethodnoj relaciji. Primjedbe kongregacijina savjetnika dulje su nego sama relacija (ff. 230r-232v). Na temelju tih primjedbi satavljen je odgovor Kongregacije s nadnevkom 5. veljače 1805. (ff. 233r-236r). Relaciju je dostavio po svom opunomoćeniku Nikoli Bononiju, tajnom papinom kapelanu, ali nema-mo podataka kad je ovaj posjetio bazilike Sv. Petra i Pavla.

2. Sadržaj izvješća

Biskup je završio drugu i započeo treću vizitaciju.

U novooslobođenim krajevima podignute su četiri nove župe (Drežnik, Vaganac, Borićevac i Zavalje), a u nekim prijašnjim župama sagrađene su nove crkve. Obnovljeno je i prikladnije uređeno svetište Senjske katedrale. Senjski kaptol svakog dana

²²⁶ Tajnik Kongregacije Giulio Gabrielli, jer je kardinal prefekt Kongregacije Tommaso Antici podnio ostavku.